

บทที่ 5

บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องฟ้อนดาบ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา โดยศึกษาจากเอกสารข้อมูลและเก็บข้อมูลภาคสนาม และนำมาเรียบเรียง ศึกษาวิเคราะห์ ตามประเด็นการศึกษาที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถสรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ฟ้อนดาบคณะเยาวชนพุทธศาสน์วัดท่าทุ่ง ตำบลสันพระเนตร จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการแสดงพื้นบ้านของล้านนา ได้รับการสืบทอดมาจาก พ่อครู มานพ ยาระณะ ซึ่งท่านได้รับการสืบทอดมาจากครูคำ ขุนพรหม (นามสกุลเดิม “คำพรหม”) ซึ่งครูคำเป็นผู้ที่ทำฟ้อนดาบ ไปถ่ายทอดในคุ้มเจ้าดารารัศมี กระจบวงท่าฟ้อนดาบฟ้อนดาบคณะเยาวชนพุทธศาสน์วัดท่าทุ่ง ตำบลสันพระเนตร จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รับการถ่ายทอดจากพ่อครูมานพ ยาระณะ มีทั้งสิ้น 24 กระจบวงท่า ซึ่งแต่ละกระจบวงท่ามีความหมายแตกต่างกัน ทั้งนี้ฟ้อนดาบคณะเยาวชนพุทธศาสน์วัดท่าทุ่ง ตำบลสันพระเนตร จังหวัดเชียงใหม่ นิยมนำไปแสดงเฉพาะงานบุญ และร่วมกิจกรรมพิธีทางศาสนาเท่านั้น ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงฟ้อนดาบใช้ทำนองออกศึก ซึ่งมีเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงได้แก่ โหม่ง กลองไชยมงคล ฉาบ

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

แนวคิดและการประดิษฐ์ฟ้อนดาบ ดาบหรือการฟ้อนดาบมาจาก “เจิง”หรือ “เชิง” ที่เป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวในสมัยโบราณของคนทางภาคเหนือ ที่แสดงให้เห็นกระบวนการป้องกันตัวและกระบวนการต่อสู้ด้วยดาบ เจิงมือเปล่า หรือบางครั้งเรียกว่า เจิงมวย กระจบวงท่าต่างๆ ของเจิง เรียกว่า แม่ เช่น แม่บิดบัวบาน แม่เกี้ยวเกล้า แม่ลวดศอก แม่บูชาตะวัน ฯลฯ กระจบวงท่าเหล่านี้สามารถแสดงท่าได้ทั้ง 8 ทิศ อันหมายถึง การบูชาเทวดาทั้งแปด กระจบวงท่าของเจิงนี้อาจมีการคิดประดิษฐ์ดัดแปลงให้แตกต่างกันไปบ้างตามแต่ความคิดของพ่อครูในแต่ละสำนัก และทุกประการทำให้ได้ทั้งกระจบวงการรุก และ รับ กระจบวงท่าในแต่ละแม่จะจบด้วยท่า “ติดกะ” และท่า “โหยงเหยง” ซึ่ง “ติดกะ” มีความหมายว่าพร้อมแล้ว และ “โหยงเหยง” เป็นท่าที่แสดงการหมด

ขุมเจิง พร้อมจะเข้ากระบวนท่าในแม่ต่อไป พ่อครูเจิงทั้งหลายจะบอกว่าให้ “ตาตุ หูฟัง” เป็นการใช้สติ ปัญญา สมาธิ ให้มันคง เมื่อคู่ต่อสู้รุกมาในกระบวนการใด เราก็สามารถออกกระบวนรับได้อย่างทันท่วงทีและในขณะเดียวกันก็เปลี่ยนจากกระบวนรับเป็นกระบวนรุกได้ การแสดงเจิงมือเปล่าจะแสดงกระบวนท่าใดก่อน – หลังก็ได้ เป็นอิสระของผู้แสดงทั้งนี้จะต้องแสดงให้สอดคล้องประสานกลมกลืนกันไป ผู้ที่ฝึกหัดเจิง จะต้องประพฤติ ปฏิบัติตนดี ไม่อวดตัว ไม่คิดข่มเหงทำร้ายผู้อื่น เพราะเจิงเป็นทั้งศิลปะการป้องกันตัว และศิลปะการต่อสู้ของลูกผู้ชายที่จะต้องมีความเป็นสุภาพบุรุษ การฝึกหัดเจิงมือเปล่าจนชำนาญ จะเป็นฐานอันสำคัญในการฝึกหัดเจิงอาวุธต่อไป ต้นเจิง เป็นส่วนเริ่มต้นของการฝึกหัดเจิง เพื่อนให้ผู้ฝึกมีความเข้าใจ ในเรื่องการใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายให้ถูกต้อง กาย่างขุม การย่อตัว การขยับมรอบตัว การหมุนตัวแปดทิศ การนั่งแบ้ การเตรียมพร้อม (ติดกะ กวางเหลียว โหยงเหยง) การป้องกันตัวในท่านี้ เจิงเป็นส่วนหนึ่งของการไหว้ครู ก่อนการแสดงเจิงต่างๆ เจิงประกอบด้วย การตบมะผาบ การขอพรแม่ธรณี การเขยาะกำ(กา กระโหย่ง) การปิดสิ่งชั่วร้ายหรือสิ่งอัปมงคลทั้งหลายให้ออกไปไกลตัว การอ้อนวอนเทพยดาทั้งหลายให้ช่วยอำนวยพร (พ่อครูมานพ ยาระณะเรียกการวานอินทร์ วานพรหมขอให้บุญที่เกิดจากการแสดงนี้ไปถึงสวรรค์เบื้องบน และได้บาดาลในเบื้องล่าง) ฟ้อนยุ่ม สาวไหมแมงบ้ง (บ้งเป็นภาษาล้านนา หมายถึงตัวไหม ก่อนจะเข้าดักแด้และเจริญเป็นผีเสื้อ)

การศึกษารูปแบบการแสดงและองค์ประกอบการแสดงฟ้อนดาบคณะเยาวชนวัดท่าทุ่ม ผู้ศึกษามีรูปแบบการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์ คือ เป็นการฟ้อนที่ใช้ผู้ชายหรือผู้หญิงแสดงเดี่ยวหรือคู่ก็ได้ นิยมรำ 1 คนขึ้นไป เริ่มการแสดงผู้แสดงก็จะมีฟ้อนเจิงต่าง ประกอบดนตรีพื้นบ้าน ได้แก่ กลองไชยมงคล ฉาบ และโหม่ง ไม่มีเนื้อร้อง ลักษณะการแต่งกายแต่งกายแบบชุดพื้นเมืองทางภาคเหนือ คือการสวมเสื้อฝ้ายฝ้าย คอกลม แขนยาวหรือสั้นก็ได้ สีของเสื้อแล้วแต่เลือกใช้ไม่กำหนดแน่นอน กางเกงสะดอสีขาว ขาวยาว อุปกรณ์การแสดงในการฟ้อนดาบ คือประเภทอาวุธ เป็นดาบคู่ ในการฟ้อนดาบมีกระบวนท่าฟ้อนทั้งหมด 24 ท่า ได้แก่ ท่าไหว้ดาบ ท่าสาวไหม ท่าตบมะผาบ ท่าฟ้อนยุ่ม ท่าผายอก ท่าเกี้ยวเกล้า ท่าขอพรจากธรณี ท่าหางยุง ท่าบิ๊ดบัวบาน ท่าสาววงเกวียน (สาวหลวง) ท่าเขยาะกำ ท่าปรมะ ท่าสี่โคลเอว ท่าต่างด้าม ท่าบูชาตะวัน ท่าสี่โค ท่าผางประทีป ท่าสุนเก้าสุนปาย ท่าแซวชุดน้ำ ท่าหมอกมุงเมือง ท่าต้อยด้าม ท่าสาวเก็ง ท่าออกวงเกวียน ท่าติดกะ(เป็นท่าเชื่อมของท่าต่างๆ เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะขึ้นท่าต่อไป)

เมื่อนำกระบวนการทำฟ้อนดาบมาศึกษาวิเคราะห์ถึงการใช้ส่วนต่างของร่างกาย ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการที่ปรากฏมีการใช้ร่างกาย ดังนี้ การย่อเท้าเดินตามขุม การใช้มือ การนั่ง หมุนตัว 4 ทิศ

5.3 บทบาทหน้าที่ของฟ้อนดาบที่มีต่อชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของฟ้อนดาบ ผู้ศึกษาพบว่าในจังหวัดเชียงใหม่มีการฟ้อนดาบกระจายอยู่จำนวนมาก ตามตำบล และอำเภอต่างๆ ผู้ศึกษาจึงได้เลือกที่จะศึกษาที่คณะเยาเวชนพุทธศาสน์วัดท่าทุ่งม ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพราะมีความสำคัญต่อชุมชน ในด้านประเพณีและวัฒนธรรมเนื่องจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดท่าทุ่งม ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เยาเวชนทุกเพศทุกวัย ได้ศึกษาเรียนรู้ ธรรมะและศิลปะพื้นบ้าน โดยได้ให้บรมครูซึ่งมีความรู้ในแขนงนั้นๆ มาฝึกหัดและสอนให้ ชาวบ้านในหมู่บ้านเห็นความสำคัญของการเรียนการสอน จึงให้บุตรหลานเข้ามาศึกษา ไม่เฉพาะแต่ฟ้อนดาบ ยังมี ฟ้อนเล็บ และกลองต่างๆ อีกด้วย เมื่อมีกลุ่มเยาเวชนสนใจมากขึ้นจึงมีการสอนแบบรุ่นสู่รุ่นโดยพี่สอนน้องในรุ่นถัดไปเรื่อยๆ ซึ่งเป็นการรวบรวมกลุ่มเยาเวชนให้มีความรักใคร่สามัคคีกันในกลุ่มคณะ และได้มีการนำเอาศิลปะเหล่านี้ไปแสดงในงานต่างๆ แต่ไม่นิยมออกแสดงในงานรื่นเริง จะไปแสดงเฉพาะในงานบุญเท่านั้น เช่น งานผ้าป่า งานกุฐิน ตามวัดในชุมชนต่างๆ ทั้งในอำเภอและต่างอำเภอ เพื่อต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองที่มาร่วมงานบุญ ในบางครั้งก็มีการนำไปแข่งขันแต่ในการแข่งขันก็ไม่ได้หวังชัยชนะแต่อย่างใด เพียงแค่ต้องการสืบสานศิลปะ การแสดงพื้นบ้านล้านนา เพื่อเป็นการรักษาและสืบทอดภูมิปัญญาทางด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนาที่กำลังจะสูญหายไป

5.4 ข้อเสนอแนะ

- 5.4.1. ควรศึกษาฟ้อนดาบของคณะเยาเวชนพุทธศาสน์วัดท่าทุ่งมเปรียบเทียบกับคณะอื่นๆ
- 5.4.2. ควรศึกษาฟ้อนดาบของคณะอื่นๆ
- 5.4.3. ควรศึกษาฟ้อนดาบของคณะอื่นที่ไม่ได้ใช้ กลองไชยมงคล